

คำแนะนำของประธานศาลฎีกา
ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติต่อพยานที่เป็นเด็กในคดีอาญา
พ.ศ. ๒๕๕๙

โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ ตรี กำหนดวิธีสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีไว้เป็นพิเศษเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานตามข้อ ๑๒ แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. ๑๙๘๙ โดยมุ่งหมายมิให้เด็กได้รับผลกระทบทั้งทางร่างกายและสภาวะทางจิตใจจากกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งการตกเป็นเหยื่อซ้ำอันเป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการทางปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในสาขาการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประธานศาลฎีกา จึงออกคำแนะนำสำหรับการสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ และบุคลากรในศาลยุติธรรมพึงปฏิบัติต่อพยานโดยตระหนักว่าพยานมีความอ่อนแอและต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษที่เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ เพศ และปัจจัยอื่นที่มีลักษณะเฉพาะของเด็กนั้น ๆ เพื่อป้องกันความรุนแรงหรืออันตรายที่อาจเกิดจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานซึ่งเป็นผู้หญิงและเป็นผู้เสียหายในความผิดที่เกี่ยวกับเพศซึ่งมีความอ่อนไหวและเปราะบางเป็นพิเศษ

ข้อ ๒ ศาลพึงจัดให้มีห้องพักพยานที่เป็นเด็กแยกต่างหากจากห้องพักพยานทั่วไป โดยคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของพยาน

ข้อ ๓ ศาลพึงจัดให้มีเจ้าหน้าที่สำหรับประสานงานและดูแลพยาน โดยเจ้าหน้าที่ควรพาพยานและผู้ปกครองไปนั่งรอในห้องพักพยานที่เป็นเด็กหรือห้องสืบพยานที่เป็นเด็ก ในกรณีที่พยานเป็นเด็กหญิง เจ้าหน้าที่ดังกล่าวควรเป็นเพศเดียวกัน

ข้อ ๔ ศาลพึงยึดหลักการสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ วรรคสาม และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลย พ.ศ. ๒๕๕๖ อย่างเคร่งครัด

ข้อ ๕ ศาลพึงแจ้งให้พยานและผู้ปกครองหรือผู้ที่ดูแลพยานทราบถึงสิทธิและข้อมูลดังต่อไปนี้

(๑) สถานที่ และวันเวลาที่ชัดเจนในการนัดสืบพยาน

(๒) ประเภทของคดี บุคคลที่อ้างเด็กเป็นพยาน และความเกี่ยวข้องของพยานในคดี

ดังกล่าว

(๓) ขั้นตอนการสืบพยานและระยะเวลาในการสืบพยานโดยประมาณ

(๔) สิทธิในการได้รับความคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่สามารถได้รับมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อ ๖ ศาลพึงตรวจสอบบัญชีระบุพยานของทั้งโจทก์และจำเลยและสอบถามคู่ความว่าประสงค์จะอ้างพยานที่เป็นเด็กหรือไม่ หากจะต้องออกหมายเรียกพยาน ศาลพึงออกหมายเรียกพยานและมีหนังสือถึงนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์โดยเร็ว และกำชับให้คู่ความดำเนินการส่งหมายเรียกให้พยานทราบล่วงหน้าก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน

ข้อ ๗ ศาลพึงคำนึงว่าการนำสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานในชั้นสอบสวนหรือนำคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องมาใช้เป็นคำเบิกความในชั้นพิจารณาคดีของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ ตรี วรรคสาม นั้น ก็เพื่อคุ้มครองพยานมิให้ต้องรับผลกระทบจากการมาเบิกความที่ศาลเกินสมควร ซึ่งไม่ต้องนำมาใช้กับกรณีจำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน ฉะนั้นการที่ศาลจะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ ควรได้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ศาลพึงตรวจดูสื่อภาพและเสียงดังกล่าวและพิจารณาถึงความจำเป็นและสมควรที่จะนำมาตรการนั้นมาใช้หรือไม่ โดยคำนึงถึง เพศ อายุ ประวัติ ความประพฤติ ภาวะแห่งจิตใจ สติปัญญา ความสมัครใจของเด็ก ความหนักเบาแห่งข้อหา และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๒) ศาลพึงควบคุมมิให้คู่ความซักถามพยานซ้ำกับถ้อยคำของพยานที่บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนหรือชั้นไต่สวนมูลฟ้อง กล่าวคือต้องเป็นการซักถามเพื่อให้ได้ความเพิ่มเติมเท่านั้น เว้นแต่ความที่บันทึกไว้นั้นไม่ชัดเจนหรือบกพร่อง

(๓) ศาลพึงควบคุมมิให้คู่ความถามค้านซ้ำไปซ้ำมาโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ทั้งต้องเป็นการถามโดยสุภาพตรงไปตรงมา ไม่ลวงให้พยานหลงผิด หรือเป็นการข่มขู่

(๔) ศาลพึงอนุญาตให้คู่ความถามถึงเฉพาะกรณีที่มีการถามค้านและเกี่ยวกับคำถามค้านเท่านั้น

ข้อ ๘ ในคดีที่มีการสืบพยานเด็กซึ่งเป็นผู้เสียหาย ศาลพึงพิจารณาคดีให้แล้วเสร็จภายในหกเดือนนับแต่วันตรวจพยานหลักฐานหรือวันนัดสอบคำให้การของจำเลย และให้กำหนดวันนัดสืบพยานต่อเนื่องกันไปจนกว่าคดีจะเสร็จการพิจารณาโดยไม่อนุญาตให้มีการเลื่อนคดี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้

ข้อ ๙ ศาลพึงประสานกับนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่ร่วมสืบพยานว่า หากนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์รับทราบหรือพบเห็นว่าพยานรายใดอาจไม่ได้รับความปลอดภัยจากการที่ได้มาหรือจะมาเป็นพยานที่ศาล ให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์รับแจ้งให้เจ้าหน้าที่หรือศาลทราบทันที ในการนี้ให้ศาลพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ และระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘

ข้อ ๑๐ หากการสืบพยานไม่สามารถกระทำให้เสร็จได้ภายในนัดเดียว ศาลพึงจัดให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์คนเดิมเข้าร่วมสืบพยานในนัดที่เลื่อนไป เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเหตุขัดข้องอื่น

ข้อ ๑๑ ศาลพึงรับฟังความกังวลในการมาเป็นพยานของเด็กและพึงให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดูแลให้ความอนุเคราะห์พยานตามสมควร

ข้อ ๑๒ ศาลพึงมีมาตรการป้องกันไม่ให้มีการบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป บันทึกเสียง หรือแพร่เสียงของพยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพยานที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัวหรือชื่อสกุล หรือโฆษณาข้อความที่เปิดเผยสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของพยานนั้น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายวีระพล ตั้งสุวรรณ)

ประธานศาลฎีกา